

PROGRAM „UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE”

ZAPROSZENIE DO SKŁADANIA WNIOSKÓW 2008-2010

CZĘŚĆ 1. – PRIORYTETY STRATEGICZNE

SPIS TREŚCI

JAK KORZYSTAĆ Z TEGO DOKUMENTU.....	3
WSTĘP – KONTEKST STRATEGICZNY	4
WSTĘP – OGÓLNE I SZCZEGÓŁowe CELE PROGRAMU.....	6
ROZDZIAŁ 1. – PROGRAMY SEKTOROWE.....	Error! Bookmark not defined.
1. Comenius – Edukacja Szkolna	Error! Bookmark not defined.
1.1. Mobilność i Projekty Partnerskie	8
1.2. Projekty wielostronne.....	9
1.3. Sieci.....	11
1.4. Działania towarzyszące	12
2. Erasmus – Szkolnictwo wyższe, w tym edukacja i kształcenie zawodowe na poziomie szkolnictwa wyższego	13
2.1. Mobilność.....	14
2.2. Projekty wielostronne.....	15
2.3. Sieci tematyczne.....	17
2.4. Działania towarzyszące	18
3. Leonardo da Vinci – Wstępne kształcenie zawodowe, doskonalenie i szkolenie zawodowe 19	
3.1. Mobilność i Projekty Partnerskie	20
3.2. Wielostronne Projekty Transferu Innowacji i Tworzenia Innowacji	21
3.3. Sieci.....	23
3.4. Działania towarzyszące	23
4. Grundtvig – Edukacja dorosłych i inne ścieżki edukacYJNE.....	24
4.1. Mobilność i Projekty Partnerskie	25
4.2. Projekty Wielostronne.....	25
4.3. Sieci.....	27
4.4. Działania Towarzyszące.....	28
ROZDZIAŁ 2. – PROGRAM MIĘDZYSEKTOROWY	29
1. Działanie kluczowe 1. – Innowacyjność i współpraca w ramach poszczególnych polityk	29
1.1 Mobilność (wizyty studyjne).....	29
1.2 Studia i badania porównawcze	30
2. Działanie kluczowe 2. – Języki obce	31
2.1 Projekty wielostronne.....	31
2.2 Sieci.....	31
2.3 Działania towarzyszące	32
3. Działanie kluczowe 3. – Technologie Informacyjno-Komunikacyjne (TIK)	33
3.1 Projekty wielostronne.....	33
3.2 Sieci.....	34

4. Działanie kluczowe 4. – UPOWSZECHNIANIE i wykorzystywanie REZULTATÓW ..	36
4.1 Projekty wielostronne.....	36
ROZDZIAŁ 3. – PROGRAM JEAN MONNET	38
Działalność w zakresie nauczania, badań i dyskusji programu Jean Monnet.....	38

JAK KORZYSTAĆ Z TEGO DOKUMENTU

Niniejszy dokument jest pierwszym z dwóch składających się na „Zaproszenie do składania wniosków na lata 2008-2010” dla wspólnotowego programu „Uczenie się przez całe życie”. Dokument określa priorytetowe obszary tematyczne dla wniosków, jakie można składać zgodnie z wytycznymi poszczególnych działań programu.

W drugiej części „Zaproszenia” określone zostały przepisy administracyjne i finansowe dla wszystkich uwzględnionych w nim działań.

Należy zauważyć, iż dla Projektów Partnerskich Transferu Innowacji oraz działań związanych z mobilnością w programie Leonardo da Vinci władze krajowe mogą podjąć decyzję o ustaleniu dodatkowych priorytetów, takich jak dziedziny, kraje docelowe, itp. Te priorytety muszą być zgodne z priorytetami wspólnotowymi określonymi w niniejszym dokumencie i uzgodnione z Komisją. Należy je przedstawić w specjalnych krajowych „Zaproszeniach do składania wniosków” lub na stronach internetowych Narodowych Agencji.

Niniejsze „Zaproszenie” powinno być stosowane wraz z następującymi dokumentami:

- Decyzja Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiająca program „Uczenie się przez całe życie” na lata 2007-13;
- „Przewodnik dla wnioskodawców”;
- poszczególne „Zaproszenia do składania wniosków” i wszelkie priorytety określone przez Narodowe Agencje każdego z krajów uczestniczących (tylko dla zdecentralizowanych działań związanych z mobilnością, Projektami Partnerskimi i projektami Transferu Innowacji w programie Leonardo da Vinci).

Priorytety określone w niniejszym dokumencie odzwierciedlają zagadnienia kluczowe dla rozwoju strategii edukacji i szkolenia na poziomie europejskim. Jeżeli wnioski nie będą różniły się między sobą pod względem jakości, to większą szansę na dofinansowanie będą miały wnioski opracowane dla tych priorytetów niż takie, w których nie zostały one uwzględnione.

Niniejszy dokument obejmuje lata 2008-2010. Chociaż do tego tekstu mogą być wprowadzane w każdym roku niewielkie zmiany, odzwierciedlające rozwój programu i uwzględniające jego nowe działania, Komisja oczekuje, że znaczna część tekstu nie zostanie zmieniona.

Dokument ten nie zawiera szczegółowych opisów poszczególnych działań programu – te znaleźć można w „Przewodniku dla wnioskodawców”.

WSTĘP – KONTEKST STRATEGICZNY

Priorytetem całego programu „Uczenie się przez całe życie” jest wzmocnienie wkładu edukacji i szkoleń w osiągnięciu celu lizbońskiego, zgodnie z którym UE ma stać się najbardziej konkurencyjną gospodarką opartą na wiedzy, zdolną do utrzymania trwałego wzrostu gospodarczego, tworzącą coraz większą liczbę coraz lepszych miejsc pracy i zapewniającą większą spójnością społeczną. We wszystkich komponentach programu priorytet będą miały działania wspierające tworzenie strategii uczenia się przez całe życie przez poszczególne uczestniczące kraje i zacieśniające współpracę między różnymi elementami systemu edukacji i szkoleń, wzmacniające ciągłość uczenia się przez całe życie oraz wspierające nabywanie kluczowych kompetencji.

W tym kontekście określono następujące priorytetowe dziedziny działań na lata 2008-2010:

- wspieranie realizacji programu pracy „Edukacja i szkolenia 2010”, mające na celu poprawę jakości systemów edukacji i szkolenia w Europie, zwiększenie dostępu do nich i ich otwartości, w szczególności poprzez promowanie spójności wszystkich etapów kształcenia i szkolenia przez całe życie, począwszy od najmłodszych lat życia człowieka, oraz doskonalenie elastyczności ścieżek uczenia się pomiędzy różnymi systemami, na przykład poprzez wdrożenie europejskich ram kwalifikacji;
- wzmacnianie roli edukacji i szkoleń w Procesie Lizbońskim zarówno na poziomie wspólnotowym, jak i krajowym, nie tylko w celu promowania konkurencyjności, ale także trwałego wzrostu gospodarczego i spójności społecznej;
- wzmacnianie roli instytucji szkolnictwa wyższego w zwiększaniu konkurencyjności poprzez tworzenie, rozpowszechnianie oraz wykorzystywanie wiedzy i innowacji, jak również ułatwianie dostępu do szkolnictwa wyższego poprzez działania koncentrujące się na reformie systemowej, **wzmacniające zarządzanie instytucjami szkolnictwa wyższego** oraz promujące zróżnicowanie społeczności studentów i samych szkół oraz równość szans;
- podnoszenie jakości i atrakcyjności kształcenia i szkolenia zawodowego poprzez realizację priorytetów Procesu Kopenhaskiego na poziomie krajowym i działania na rzecz uznawania kształcenia nieformalnego i pozaformalnego;
- podnoszenie występującego w wielu państwach członkowskich niskiego poziomu uczestnictwa w kształceniu dorosłych, który stanowi przeszkodę w znalezieniu zatrudnienia i ogranicza zdolność przystosowywania się osób do szybko zmieniających się warunków rynku pracy;
- promowanie większej efektywności i równości w systemach edukacji i szkolenia¹, zwłaszcza poprzez tworzenie odpowiednich warunków dla osób defaworyzowanych

¹ Zob. komunikat Komisji „Skuteczność i równy dostęp do europejskich systemów kształcenia i szkolenia” (COM(2006)481) oraz wnioski Rady dotyczące tej samej tematyki

oraz dla rozwoju edukacji przedszkolnej, a także umacnianie podstaw wiedzy dla strategii i rozwiązań praktycznych;

- poprawa jakości edukacji i szkolenia pracowników wszystkich rodzajów instytucji edukacyjnych, w szczególności nauczycieli i osób prowadzących szkolenia;
- poprawa jakości mobilności osób indywidualnych poprzez wdrażanie „Zalecenia w sprawie jakości mobilności”² oraz poprzez wykorzystywanie narzędzi Europass³;
- wzmacnianie zrównoważonego rozwoju, w tym zagadnień związanych z energią i zmianą klimatu, poprzez działania we wszystkich sektorach edukacji i szkolenia.

Pełen zestaw dokumentów dotyczących powyższego tematu znajduje się w przygotowanym przez Dyрекcję Generalną ds. Edukacji i Kultury Komisji Europejskiej kompendium o głównych inicjatywach i rezultatach działań od roku 2004.⁴

Ponadto w pewnych komponentach programu priorytetowo traktowane będą projekty mające na celu promowanie i tworzenie:

- dialogu międzykulturowego, co będzie szczególnie istotne w roku 2008
- oraz kreatywności i innowacyjności, co będzie szczególnie istotne w roku 2009.

Należy podkreślić, że we wszystkich programach niezwykle ważne będzie rozpowszechnianie i wykorzystywanie wyników na poziomie zarówno projektu, jak i programu, stąd wszystkie wnioski muszą zawierać jasny plan takich działań.

Komisja będzie rozpatrywała wnioski o współfinansowanie nowych planów pracy sieci działających w programie poprzedzającym program „Uczenie się przez całe życie” na podstawie udokumentowanego działania tych sieci.

² Zalecenie 2006/961/WE z dnia 18 grudnia, Dz.U. L 394 z 30.12.2006

³ <http://europass.cedefop.europa.eu/>

⁴ http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/compendium05_en.pdf

WSTĘP – OGÓLNE I SZCZEGÓŁOWE CELE PROGRAMU

Ogólne i szczegółowe cele programu „Uczenie się przez całe życie” określono w artykule 1. decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie” i, dla celów informacyjnych, zamieszczono poniżej. Mają one zastosowanie do wszystkich komponentów programu, a uzupełniają je szczegółowe i operacyjne cele określone dla każdego programu sektorowego, które przedrukowano w poszczególnych rozdziałach niniejszego „Zaproszenia do składania wniosków”.

Ogólnym celem programu, określonym w artykule 1.2. Decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”, jest udział poprzez uczenie się przez całe życie w kształtowaniu Unii Europejskiej jako zaawansowanej, opartej na wiedzy społeczności o zrównoważonym wzroście gospodarczym, większej liczbie lepszych miejsc pracy i większej spójności społecznej, przy jednoczesnym zapewnieniu dobrej ochrony środowiska dla przyszłych pokoleń. W szczególności program ma za zadanie promowanie wymiany, współpracy i mobilności pomiędzy systemami edukacji i szkolenia państw Unii Europejskiej, tak, aby systemy te stały się punktem odniesienia w dziedzinie jakości dla innych regionów świata.

Cele szczegółowe, określone w artykule 1.3. Decyzji ustanawiającej program, są następujące:

- (a) przyczynianie się do rozwoju uczenia się przez całe życie na wysokim poziomie, a także propagowanie osiągania jak najlepszych wyników, innowacji oraz europejskiego wymiaru systemów nauczania i praktyki w tej dziedzinie;
- (b) wspieranie realizacji europejskiego obszaru uczenia się przez całe życie;
- (c) wspieranie poprawy jakości, atrakcyjności i dostępności ofert w zakresie uczenia się przez całe życie w państwach członkowskich;
- (d) wzmocnienie wkładu uczenia się przez całe życie w spójność społeczną, aktywne obywatelstwo, dialog międzykulturowy, równość kobiet i mężczyzn oraz samorealizację;
- (e) pomoc we wspieraniu kreatywności, konkurencyjności, szans na zatrudnienie oraz rozwoju ducha przedsiębiorczości;
- (f) przyczynianie się do zwiększenia uczestnictwa w uczeniu się przez całe życie osób w każdym wieku, w tym osób o szczególnych potrzebach edukacyjnych oraz grup defaworyzowanych, niezależnie od ich środowiska społeczno-ekonomicznego;
- (g) propagowanie nauki języków obcych i różnorodności językowej;
- (h) wspieranie tworzenia innowacyjnych i opartych na TIK treści, usług, metodologii uczenia oraz praktyk w zakresie uczenia się przez całe życie;
- (i) wzmocnianie roli uczenia się przez całe życie w tworzeniu poczucia obywatelstwa europejskiego opartego na zrozumieniu i poszanowaniu praw człowieka oraz zasad demokracji, a także zachęcaniu do tolerancji i szacunku dla innych narodów i kultur;
- (j) wspieranie współpracy w zapewnianiu wysokiej jakości we wszystkich dziedzinach edukacji i szkoleń w Europie;
- (k) zachęcanie do jak najlepszego wykorzystywania wyników, innowacyjnych produktów i procesów oraz do wymiany dobrych praktyk w dziedzinach objętych programem „Uczenie się przez całe życie” w celu poprawy jakości edukacji i szkoleń.

ROZDZIAŁ 1. – PROGRAMY SEKTOROWE

1. COMENIUS – EDUKACJA SZKOLNA

Wprowadzenie: kontekst strategiczny

Państwa członkowskie opracowały konkretne cele w ramach ogólnej strategii poprawy sytuacji w dziedzinie kształcenia, a cztery z pięciu z określonych przez nie poziomów odniesienia związane są z edukacją szkolną⁵. Wiele jednak pozostaje jeszcze do zrobienia. Nie uległ poprawie poziom umiejętności czytania. Nie został też rozwiązany problem przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz kończenia szkoły średniej drugiego stopnia. Pomimo iż osiągnięto cele dotyczące zwiększenia liczby uczniów uczących się matematyki, przedmiotów ścisłych oraz technicznych, nadal maleje liczba uczniów zainteresowanych dziedzinami innymi niż informatyka. Również poziom uczestnictwa dziewcząt w tych dziedzinach jest wciąż zbyt niski.

Jeśli chodzi o stronę merytoryczną edukacji szkolnej, to w zaleceniach z grudnia 2006 r. określono osiem kluczowych kompetencji uczenia się przez całe życie, które należy wykształcić w młodych ludziach do momentu zakończenia przez nich wstępnego etapu edukacji i szkoleń⁶. Obejmują one nie tylko kompetencje podstawowe (język ojczysty, języki obce, kompetencje matematyczne, techniczne i informatyczne), ale także kompetencje bardziej przekrojowe (umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie, inicjatywność i przedsiębiorczość, świadomość i ekspresja kulturalna). Wiele z nich określa się w krajowych programach nauczania jako cele wielokierunkowe, wymagają więc one nastawienia na ogólny, szeroko pojęty rozwój szkoły.

W roku 2007 Komisja przeprowadziła konsultacje publiczne na temat modernizacji systemu edukacji szkolnej w imię lepszego przygotowania jej do sprostania współczesnym i przyszłym wyzwaniom⁷. Przyjęła także Komunikat dotyczący poprawy jakości kształcenia nauczycieli⁸. Coraz większa jest także świadomość wagi kształcenia przedszkolnego i wczesnoszkolnego dla uczenia się przez całe życie jako klucza do zapewnienia równości na kolejnych poziomach edukacji i szkolenia.

Stąd przedstawione priorytety odzwierciedlają potrzebę rozwijania przez wszystkich podstawowych kompetencji dla celów budowania społeczeństwa opartego na wiedzy, przy

⁵ [Konkluzje Rady z maja 2003 r. dotyczące poziomów odniesienia średnich europejskich wyników w edukacji i szkoleniach](http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/) oraz roczne sprawozdanie z postępów w roku 2007

http://europa.eu.int/comm/dgs/education_culture/

⁶ [Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie \(2006/962/WE\), Dz.U. L 394/10 z 30.12.2006](#). Osiem kompetencji kluczowych to: porozumiewanie się w języku ojczystym, porozumiewanie się w językach obcych, kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne, kompetencje informatyczne, umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie, inicjatywność i przedsiębiorczość oraz świadomość i ekspresja kulturalna

⁷ http://ec.europa.eu/education/school21/index_en.html

⁸ http://ec.europa.eu/education/com392_en.pdf

szczególnym skupieniu się na osobach mających utrudniony dostęp do edukacji. Zważywszy, że wiele wyzwań wymaga zmian organizacyjnych oraz rozwoju zawodowego kadry, edukacja nauczycieli i rozwój dyrektorów szkół mają tu znacznie kluczowe.

Wprowadzenie: szczegółowe i operacyjne cele programu Comenius

Cele szczegółowe programu Comenius określone w artykule 17.1. Decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”, są następujące:

- (a) rozwijanie wiedzy o różnorodności kultur i języków europejskich oraz zrozumienia jej wartości wśród młodzieży i kadry nauczycielskiej;
- (b) pomaganie młodym ludziom w nabyciu podstawowych umiejętności i kompetencji życiowych niezbędnych dla rozwoju osobistego, przyszłego zatrudnienia i aktywnego obywatelstwa europejskiego.

Cele operacyjne programu Comenius, określone w artykule 17.2. Decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”, są następujące:

- (a) poprawa pod względem jakościowym i ilościowym mobilności, w których uczestniczą uczniowie i kadra nauczycielska z różnych państw członkowskich;
- (b) poprawa pod względem jakościowym i ilościowym projektów partnerskich pomiędzy szkołami z różnych państw członkowskich, tak by objąć wspólnymi działaniami oświatowymi w okresie trwania programu przynajmniej 3 miliony uczniów;
- (c) zachęcanie do nauki nowożytnych języków obcych;
- (d) wspieranie tworzenia innowacyjnych i opartych na TIK treści, usług, metodologii uczenia oraz praktyk w zakresie uczenia się przez całe życie;
- (e) wzmacnianie jakości i wymiaru europejskiego kształcenia nauczycieli;
- (f) wspieranie poprawy metod dydaktycznych i zarządzania szkołami.

Priorytety programu Comenius

1.1. Mobilność i Projekty Partnerskie

Projekty Partnerskie Szkół

Priorytetowe obszary tematyczne

Priorytetowo traktować się będzie wnioski opracowane w ramach następujących obszarów tematycznych:

- którakolwiek z ośmiu kompetencji kluczowych określonych w zaleceniach z roku 2006;
- walka z defaworyzacją społeczno-ekonomiczną i zmniejszanie poziomu przedwczesnego kończenia nauki szkolnej;
- rozbudzanie i umacnianie kreatywności i innowacyjności;
- zwiększanie uczestnictwa w działaniach edukacyjnych poprzez udział w zajęciach sportowych.

Mobilność: Asystentura (mobilność dla przyszłych nauczycieli)

Priorytetowe obszary tematyczne

Brak. Asystenturę - praktyki można organizować w dowolnym obszarze tematycznym.

Mobilność: Doskonalenie zawodowe nauczycieli (mobilność dla kadry nauczycielskiej szkół)

Priorytetowe obszary tematyczne

Priorytetowo traktowani będą wnioskodawcy pragnący rozwijać swoje umiejętności w celu:

- wprowadzania wczesnego uczenia się języków obcych oraz zintegrowanego nauczania języka i przedmiotu (CLIL);
- wprowadzania uczenia się i nauczania zespołowego oraz innych grupowych metod pracy dla celów rozwijania w uczniach kompetencji przekrojowych (np. umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie, inicjatywność i przedsiębiorczość, świadomość i ekspresja kulturalna);
- przygotowania się do objęcia w szkołach stanowisk kierowniczych bądź rozwijania kompetencji aktualnej kadry kierowniczej szkół;
- uczenia grup heterogenicznych (pod względem pochodzenia społeczno-ekonomicznego i kulturowego, języka ojczystego, wieku, a także potrzeb edukacyjnych);
- rozwijania innowacyjnych strategii pedagogicznych wykorzystujących elementy sztuki (np. muzyki, teatru, kina, sztuk wizualnych itp.).

1.2. Projekty wielostronne

Wszystkie projekty wielostronne realizowane w ramach programu Comenius zakładają rozwijanie lub transfer innowacji w imię poprawy sytuacji w kształceniu i doskonaleniu zawodowym nauczycieli, a także udostępnianie im niezbędnych materiałów, metodologii i wszelkiego innego wsparcia. Priorytetowo traktowane będą następujące obszary tematyczne:

1.2.1. Priorytet 1.: Zwiększanie motywacji do uczenia się oraz zdobywanie umiejętności uczenia się

W społeczeństwie opartym na wiedzy ważne jest nie tylko ogólne zwiększanie dostępu do możliwości uczenia się, ale także umacnianie motywacji osób do uczenia się w szkole i, po jej ukończeniu, przez całe życie. Istnieje szczególnie potrzeba podniesienia poziomu wskaźnika dotyczącego ukończenia edukacji na poziomie szkoły średniej II stopnia

- Projekty powinny skupiać się na opracowywaniu, testowaniu i wprowadzaniu materiałów, nowych metod pedagogicznych oraz strategii tworzonych w celu:
 - zwiększania motywacji uczniów i uatrakcyjnienia uczenia się, zwłaszcza dla imigrantów i osób defaworyzowanych pod względem społeczno-ekonomicznym;
 - wzrost poziomu nabywania przez uczniów umiejętności uczenia się;
 - umacniania związków pomiędzy edukacją szkolną a światem pracy;
 - umacniania pozycji edukacji międzykulturowej i zwiększania jej wkładu w integrację społeczną;
 - pomocy w zaspakajaniu potrzeb dzieci osób podróżujących z przyczyn zawodowych i pracowników migrujących.

1.2.2. Priorytet 2.: Opracowywanie szerokiej gamy metod nauczania i uczenia się, mających umacniać „przekrojowe” kompetencje kluczowe

Coraz częściej oczekuje się, że na etapie edukacji wczesnoszkolnej uczniowie uzyskają także tzw. przekrojowe kompetencje kluczowe (zob. kompetencje kluczowe od 4 do 8). Wymaga to skoordynowanego podejścia różnych przedstawicieli kadry pedagogicznej.

- Projekty powinny skupiać się na opracowywaniu, testowaniu i wdrażaniu zajęć oraz materiałów, metod i innowacyjnych strategii pedagogicznych (np. nauczanie zespołowe).

1.2.3. Priorytet 3.: Zarządzanie szkołą

Jako że środowiska szkolne stają się coraz bardziej złożone, umiejętności osób stojących na ich czele, takich jak dyrektorzy szkół, okazują się coraz istotniejsze dla ich sukcesu, choć jednocześnie rzadko są uwzględniane w kursach szkoleniowych dla nauczycieli.

- Projekty powinny skupiać się na opracowywaniu, testowaniu i wdrażaniu metod praktycznego szkolenia z zakresu umiejętności przywódczych i zarządzania szkołą, oraz na rozwijaniu kultury ewaluacji wewnątrzszkolnej.

1.2.4. Priorytet 4.: Uczenie się języków obcych i różnorodność językowa

Projekty powinny skupiać się na opracowywaniu, testowaniu i wdrażaniu zajęć, programów nauczania bądź materiałów, metodologii i strategii pedagogicznych w dziedzinach takich jak:

- wczesna nauka języka obcego;
- opracowywanie i upowszechnianie narzędzi uczenia się i nauczania rzadziej używanych i nauczanych języków obcych⁹;
- zintegrowane nauczanie języka i przedmiotu (CLIL);
- oraz testowanie umiejętności językowych osób uczących się ich.

1.2.5. Priorytet 5.: Poprawa umiejętności czytania i pisania

Poziom umiejętności czytania i pisania uczniów w Unii Europejskiej nie poprawia się, a w niektórych przypadkach wręcz ulega pogorszeniu. Kultura czytelnictwa jest coraz bardziej zagrożona konkurencyjną ofertą proponowaną przez nowe media. Istnieje wyraźna potrzeba umacniania motywacji zdobywania i rozwijania zdolności czytania i pisanie, w szczególności wśród chłopców. Szczególną uwagę należy też poświęcić rozwijaniu tych umiejętności wśród migrantów i osób defaworyzowanych z przyczyn społeczno-ekonomicznych.

- Projekty powinny skupiać się na opracowywaniu, testowaniu i wdrażaniu materiałów, zajęć, nowych strategii i metod pedagogicznych stworzonych w celu poprawy nabywania i nauczania umiejętności czytania i pisanie.

⁹ Odnosi się to do języków, które nie są szeroko nauczane, niezależnie od tego, czy są to oficjalne języki krajów uczestniczących w programie „Uczenie się przez całe życie”, języki „regionalne”, języki „mniejszości” czy języki imigrantów – wszędzie tam, gdzie projekty mogą pomóc w poprawie jakości nauczania tych języków, szerzeniu dostępu do możliwości uczenia się ich, zachęcania do ich używania, do adaptacji i wymiany informacji oraz najlepszych praktyk w tej dziedzinie

1.2.6. Priorytet 6.: Pomoce i usługi edukacyjne wykorzystujące TIK

Istnieje wyraźna potrzeba promowania i ugruntowywania umiejętności i wiedzy nauczycieli w celu jak najlepszego wykorzystania nowych możliwości jakie stwarzają wszelkiego rodzaju pomoce edukacyjne i usługi cyfrowe, dostępne na rynku komercyjnym oraz opracowywane nieformalnie.

- Projekty powinny skupiać się na opracowywaniu, testowaniu i wdrażaniu materiałów, zajęć, nowych strategii i metod pedagogicznych stworzonych w celu zwiększenia wykorzystania dobrej jakości pomocy edukacyjnych opartych na TIK w szkołach, zwłaszcza w ramach nabywania kompetencji kluczowych.

1.3. Sieci

Priorytetowo traktowane będą następujące obszary tematyczne:

1.3.1. Priorytet 1.: Rozwój edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej

W ramach tego priorytetu sieci mają stanowić forum dla dostawców, instytucji badawczych i stowarzyszeń świadczących usługi edukacyjne na etapie przedszkolnym i wczesnoszkolnym, w które, w ramach wspólnej odpowiedzialności, zaangażowani byłiby również rodzice. Sieci powinny obejmować następujące elementy:

- określenie, wymianę i korzystanie z doświadczeń i dobrych praktykach w dziedzinie edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej;
- strategie pedagogiczne dążące do rozwijania kreatywności u dzieci we wczesnych latach ich życia;
- wczesne uczenie się języków obcych;
- określenie obszarów tematycznych projektów wielostronnych i innej współpracy na poziomie europejskim.

1.3.2. Priorytet 2.: Zarządzanie szkołą

Dyrektorzy szkół odgrywają bardzo ważną rolę w zarządzaniu i kierowaniu szkołami. Tak jak ma to miejsce w wielu organizacjach, których zarządzanie oparte jest na zasadzie podziału kompetencji, umiejętności przywódczych wymaga się od wszystkich przedstawicieli kadry piastujących stanowiska o wysokim stopniu odpowiedzialności.

W ramach tego priorytetu sieci powinny skupiać się na:

- poprawie przygotowania i szkolenia skutecznej kadry zarządzającej
- szerzeniu lepszego zrozumienia roli kadry zarządzającej szkołą.

1.3.3. Priorytet 3.: Wspieranie przedsiębiorczości i związków ze światem pracy

W ramach tego priorytetu sieci powinny obejmować wszystkie następujące elementy:

- bezproblemowe przejście pomiędzy edukacją wczesnoszkolną, dalszym szkoleniem a karierą zawodową, włączając w to doradztwo zawodowe i poradnictwo;
- wykorzystywanie i upowszechnianie wyników projektów w ramach programu Comenius, innych europejskich środków oraz działań w ramach obszaru „szkoła i świat pracy”;

- wymiana doświadczeń i tworzenie sieci stron zainteresowanych (ekspertów, stron zainteresowanych, instytucji itp.) w celu maksymalizacji wkładu szkół w zmniejszenie bezrobocia wśród osób młodych;
- opracowanie sposobów rozwijania inicjatywy i przedsiębiorczości wśród osób uczących się i nauczycieli.

1.3.4. Priorytet 4.: Pomoce i usługi edukacyjne wykorzystujące TIK

W ramach tego priorytetu sieci powinny skupiać się na:

- zbieraniu, upowszechnianiu i ukazywaniu wartości materiałów i pomocy edukacyjnych wykorzystujących TIK oraz wprowadzaniu ich do krajowych i regionalnych systemów edukacji;
- staraniach, aby pomoce te były wielojęzyczne i aby odzwierciedlały europejskie wartości i etykę;
- świadczeniu usług i porad związanych z prawem autorskim, licencjami, zapewnianiem jakości, partnerstwami publiczno-prywatnymi i wielojęzycznością;
- promocji materiałów edukacyjnych wykorzystujących TIK odnoszących się do kluczowych kompetencji oraz zachęcaniu nauczycieli do kreatywnego korzystania z cyfrowych technologii i zasobów.

1.3.5. Priorytet 5.: Zwiększanie atrakcyjności nauki przedmiotów ścisłych

W ramach tego priorytetu sieci powinny skupiać się na:

- zwiększaniu atrakcyjności nauki przedmiotów ścisłych wśród uczniów szkół średnich;
- opracowywaniu i udostępnianiu informacji na temat studiowania przedmiotów ścisłych i związanej z nimi dalszej kariery zawodowej;
- działaniach mających na celu zwiększenie równowagi pomiędzy liczbą kobiet i mężczyzn wśród studentów kierunków ścisłych i w zawodach z nimi związanych.

1.4. Działania towarzyszące

Działania towarzyszące mają za zadanie wspierać, w połączeniu z programem Comenius, działania informacyjne i wydarzenia służące upowszechnianiu i wykorzystywaniu uzyskanych wyników.

2. ERASMUS – SZKOLNICTWO WYŻSZE, W TYM EDUKACJA I KSZTAŁCENIE ZAWODOWE NA POZIOMIE SZKOLNICTWA WYŻSZEGO

Wprowadzenie: kontekst strategiczny

Strategia UE dla szkolnictwa wyższego ma na celu wspieranie reform systemów szkolnictwa wyższego państw członkowskich, tak aby były one bardziej spójne i bardziej odpowiadały potrzebom społeczeństwa opartego na wiedzy. Reformy są bowiem niezbędne dla sprostania wyzwaniom globalizacji i dla kształcenia oraz doszkalania europejskich pracowników. Powinny one umożliwić instytucjom szkolnictwa wyższego pełnienie właściwej im roli w Europie oraz przyczynianie się do osiągnięcia celów Strategii Lizbońskiej na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia.

W rozważaniach nad kwestią modernizacji uczelni Komisja określiła trzy główne obszary reform szkolnictwa wyższego:

- reforma programów nauczania: system trójstopniowy (studia licencjackie/inżynierskie – magisterskie – doktoranckie), kształcenie oparte na kompetencjach, elastyczne ścieżki kształcenia, uznawanie kompetencji i kwalifikacji, mobilność, spójność z Procesem Bolońskim;
- reforma systemu zarządzania: autonomia i odpowiedzialność finansowa instytucji szkolnictwa wyższego, partnerstwa strategiczne, zapewnianie jakości;
- reforma systemu finansowania: zróżnicowane dochody instytucji szkolnictwa wyższego, czesne, stypendia i pożyczki, równość i dostęp, ukierunkowane finansowanie UE.

W maju 2006 r. Komisja opublikowała komunikat „Realizacja programu modernizacji dla uniwersytetów: edukacja, badania naukowe i innowacje”¹⁰, w którym określono dziewięć zadań niezbędnych dla modernizacji instytucji szkolnictwa wyższego, które objęły te trzy obszary reform. Są to: 1) znoszenie barier wokół uczelni w Europie; 2) zapewnianie prawdziwej autonomii i odpowiedzialności finansowej uczelni; 3) stymulowanie rozwoju strukturalnych partnerstw ze środowiskiem biznesu; 4) zapewnienie właściwego powiązania umiejętności i kompetencji dla rynku pracy; 5) zmniejszanie niedoboru funduszy i zwiększanie skuteczności finansowania w dziedzinie kształcenia i badań; 6) zwiększanie interdyscyplinarności i transdyscyplinarności; 7) uaktywnianie wiedzy poprzez współdziałanie ze społeczeństwem; 8) nagradzanie doskonałości na najwyższym szczeblu; 9) spowodowanie, że Europejski Obszar Szkolnictwa Wyższego i Europejska Przestrzeń Badawcza będą bardziej zauważalne i atrakcyjne w świecie.

Zachęca się instytucje szkolnictwa wyższego do pełnego udziału w „trójkacie wiedzy” (edukacja, badania naukowe i innowacja) oraz do uczestnictwa w projektach koncentrujących się na intensywnej współpracy pomiędzy instytucjami szkolnictwa wyższego a przedsiębiorstwami. Priorytet ten jest szczególnie podkreślony w propozycji Komisji w

¹⁰ [COM\(2006\)208](#)

sprawie powołania Europejskiego Instytutu Technologicznego¹¹, ale odnosi się też bardziej ogólnie do szkolnictwa wyższego.

Szczególnie ważne pozostaje wdrożenie „Zalecenia w sprawie dalszej europejskiej współpracy w zakresie zapewniania jakości kształcenia w szkolnictwie wyższym”¹² z roku 2006 oraz europejskich ram kwalifikacji, jak również wzmacnianie ich powiązań z Ramową Strukturą Kwalifikacji dla Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego. Strategia Lizbońska i Proces Boloński nadal stanowią podstawę dla strategii działań dla szkolnictwa wyższego z należytym uwzględnieniem wniosków UE i bolońskich spotkań ministerialnych.

Wprowadzenie: szczegółowe i operacyjne cele programu Erasmus

Cele szczegółowe programu Erasmus, określone w artykule 21.1. Decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”, są następujące:

- (a) wspieranie realizacji Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego;
- (b) wzmacnianie wkładu szkolnictwa wyższego oraz kształcenia zawodowego na poziomie szkolnictwa wyższego w proces innowacji.

Cele operacyjne programu Erasmus, określone w artykule 21.2. Decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”, są następujące:

- (a) poprawa pod względem jakościowym i ilościowym mobilności studentów oraz kadry nauczycielskiej w całej Europie tak, by do roku 2012 co najmniej trzy miliony osób wzięły udział w mobilności studenckiej w ramach programu Erasmus i poprzedzających go programów;
- (b) poprawa pod względem jakościowym i ilościowym współpracy wielostronnej pomiędzy szkołami wyższymi w Europie;
- (c) zwiększanie stopnia przejrzystości i zgodności kwalifikacji nabytych w Europie w szkołach wyższych ogólnych i zawodowych;
- (d) poprawa pod względem jakościowym i ilościowym współpracy pomiędzy szkołami wyższymi w Europie a przedsiębiorstwami;
- (e) ułatwianie rozwoju innowacyjnych praktyk w dziedzinie edukacji i szkoleń na poziomie szkolnictwa wyższego oraz przenoszenia tych praktyk, w tym również z państwa uczestniczącego w programie, do innych państw;
- (f) wspieranie tworzenia innowacyjnych i opartych na TIK treści, usług, metodologii uczenia oraz praktyk w zakresie uczenia się przez całe życie.

Priorytety działań programu Erasmus

2.1. Mobilność

Mobilność studentów, w tym praktyki studentów w przedsiębiorstwach, oraz nauczycieli akademickich i innych pracowników szkół wyższych

Mobilność studentów i nauczycieli akademickich odgrywa kluczową rolę w tworzeniu Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego. Instytucje uczestniczące w programie Erasmus są zobowiązane promować dalszy wzrost mobilności tak, aby do roku 2012 liczba studentów uczestniczących w programie wyniosła 3 miliony.

¹¹ http://ec.europa.eu/education/policies/educ/eit/index_en.html

¹² [Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 lutego 2006 r. w sprawie dalszej europejskiej współpracy w zakresie zapewnienia jakości w szkolnictwie wyższym, Dz.U. L 64 z 04.03.2006](#)

Zgodnie z „Zaleceniem dotyczącym jakości mobilności”¹³ oraz z Kartą Uczelni Erasmusa dużą wagę przywiązuje się do przygotowania językowego i udzielania wsparcia studentom uczestniczącym w programie Erasmus w celu podniesienia jakości okresu mobilności oraz wzmocnienia wielojęzyczności i zróżnicowania językowego Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego, a także dla zapewnienia zgodności z wymaganiami dotyczącymi wysokiej jakości określonymi dla mobilności (uznanie akademickie, zakwaterowanie, usługi doradcze itp.).

W mobilności studentów nie określono priorytetowych obszarów tematycznych na poziomie wspólnotowym dla dyscyplin akademickich, ale władze krajowe mogą ogłosić priorytety właściwe dla danego kraju. Zasadniczym celem jest osiągnięcie równowagi pod względem geograficznym i dziedzinowym w UE.

W mobilności nauczycieli akademickich i innych pracowników instytucji szkolnictwa wyższego priorytetowo traktowane będzie zwiększanie mobilności z i do przedsiębiorstw oraz pomiędzy instytucjami szkolnictwa wyższego. Wsparcie dostępne jest także dla mobilności pracowników przedsiębiorstw w celu nauczania w szkołach wyższych. Nie zostały określone priorytety przedmiotowe.

Kursy intensywne Erasmusa (IP)

Priorytetowo traktowane będą projekty, które:

- koncentrują się na dziedzinach, dla których zasadniczo niemożliwe jest studiowanie za granicą przez dłuższy okres;
- stanowią element zintegrowanych programów prowadzących do uzyskania uznanego podwójnego lub wspólnego tytułu zawodowego/stopnia;
- posiadają zdecydowanie wielodyscyplinarny charakter;
- odpowiadają na potrzeby i wyzwania wyłaniające się na poziomie europejskim (w tym potrzeby przedsiębiorstw) i przyczyniają się do rozpowszechniania wiedzy w szybko rozwijających się i nowych dziedzinach;
- wykorzystują narzędzia i usługi TIK w celu wsparcia przygotowania kursu intensywnego (IP) i jego kontynuacji, przyczyniając się w ten sposób do tworzenia trwałej wspólnoty edukacyjnej w danej dziedzinie.

2.2. Projekty wielostronne

2.2.1. Projekty związane z opracowaniem programów nauczania (CD)

Projekty typu CD mają za zadanie wspieranie innowacyjności i podnoszenia jakości nauczania akademickiego. Mogą być tworzone dla każdej dyscypliny akademickiej, w tym w dziedzinach kreatywności i kultury.

Priorytetowo traktowane będą projekty mające na celu opracowywanie lub modernizację jednego lub kilku następujących elementów:

¹³ [Zalecenie 2006/961/WE z dnia 18 grudnia 2006 r., Dz.U. L 394 z 30.12.2006](#)

- zintegrowane programy obejmujące pełen cykl studiów (studia licencjackie/inżynierskie, magisterskie lub doktoranckie) i prowadzące do uzyskania uznanego podwójnego lub wspólnego tytułu zawodowego/stopnia; i/lub:
- moduły i programy nauczania dla kształcenia ustawicznego opracowane na potrzeby uaktualnienia wiedzy zdobytej w przeszłości;
- moduły nauczania w dziedzinach zdecydowanie wielodyscyplinarnych bądź dziedzinach, w których istnieje szczególna potrzeba silnej międzynarodowej współpracy dla celów dydaktycznych.

2.2.2. *Projekty koncentrujące się na współpracy instytucji szkolnictwa wyższego z przedsiębiorstwami*

Priorytetowo traktowane będą projekty przewidujące duże zaangażowanie partnerów spoza środowiska akademickiego, a więc: przedsiębiorstw (w szczególności MŚP), organizacji zawodowych, izb handlowych, partnerów społecznych lub instytucji lokalnych/regionalnych, a także koncentrujące się, w miarę możliwości, na wszystkich następujących elementach:

- promowanie przedsiębiorczości, kreatywnego myślenia i innowacyjnych rozwiązań jako elementu programu nauczania dla studentów i jako umiejętności, którą powinni posiadać nauczyciele/naukowcy;
- umacnianie związków kształcenia z potrzebami rynku pracy, na przykład poprzez promowanie udziału biznesu w opracowywaniu merytorycznych treści programów nauczania;
- rozwijanie usług edukacyjnych w postaci: specjalnych programów dla uaktualniania wiedzy i umiejętności pracowników (w tym umiejętności językowych dla celów zwiększenia konkurencyjności), programów dla studentów niestacjonarnych, szkolenia zawodowego na zaawansowanym poziomie, itp.;
- opracowywanie strategii promujących wymianę i współpracę instytucji szkolnictwa wyższego z przedsiębiorstwami.

2.2.3. *Projekty wspierające programy modernizacji instytucji szkolnictwa wyższego*

Priorytetowo traktowane będą projekty wspierające instytucje szkolnictwa wyższego w opracowywaniu jednego lub kilku z poniższych elementów:

- strategii unowocześniania programów nauczania i większej ich przejrzystości/czytelności (np. w oparciu o efekty kształcenia), zarządzania i finansowania, większego dostosowania instytucji do potrzeb rynku pracy, obywateli i społeczeństwa w ogóle;
- strategii uczenia się przez całe życie (łączyjących szkolnictwo wyższe z kształceniem i świadectwami/dyplomami wydawanymi w szkolnictwie zawodowym), wspierających przeobrażanie się instytucji w „centra kształcenia ustawicznego” i „centra kształcenia otwartego” w ich regionie;
- działań mających podnieść jakość ich funkcjonowania i przyczynić się do wzrostu ich odpowiedzialności finansowej;
- procedur umożliwiających dostęp osobom mającym doświadczenie kształcenia nieformalnego i pozaformalnego, na przykład uzyskane podczas wcześniejszej nauki poprzez doświadczenie;

- strategii służących podniesieniu atrakcyjności instytucji szkolnictwa wyższego, umacnianiu ich w świadczeniu usług doradczych i skuteczniej informujących społeczeństwo o ich pracy.

2.2.4. *Projekty „wirtualnych kampusów”*

Priorytetowo traktowane będą projekty wyraźnie osadzone w globalnej strategii mającej na celu skuteczne wykorzystanie TIK w instytucjach szkolnictwa wyższego oraz mające na celu realizację jednego lub kilku z następujących działań:

- opracowywanie i rozpowszechnianie na poziomie wspólnotowym rozwiązań, które można przenosić dla celów tworzenia i funkcjonowania wirtualnych kampusów;
- udostępnianie pomocy edukacyjnych, w których należy uwzględnić zostały kwestie organizacyjne, techniczne i jakościowe, w sposób umożliwiający wymianę materiałów i zapewniający łatwy dostęp do nich na poziomie wspólnotowym;
- opracowywanie i zrewidowanie zintegrowanych programów obejmujących pełen cykl studiów (studia licencjackie/inżynierskie, magisterskie lub doktoranckie) i prowadzących do uzyskania uznanego podwójnego lub wspólnego tytułu zawodowego/stopnia, w których narzędzia i usługi TIK pozwalają na wirtualną mobilność studentów i pracowników;
- promowanie współpracy i wymiany doświadczeń o strategicznym charakterze pomiędzy decydentami pracującymi nad rozwojem wirtualnych kampusów.

2.3. Sieci tematyczne

W programie Erasmus istnieją dwa rodzaje sieci tematycznych:

- ***Sieci akademickie*** stworzone w celu promowania innowacji w konkretnej dyscyplinie, zbiorze dyscyplin czy obszarze wielodyscyplinarnym;
- ***Sieci strukturalne*** stworzone w celu doskonalenia i zmodernizowania konkretnych aspektów organizacji, zarządzania i finansowania szkolnictwa wyższego.

Podstawowy zestaw działań, jakie muszą zostać wykonane w każdej sieci, opisano szczegółowo w „Przewodniku dla wnioskodawców”. Wszystkie sieci powinny skupiać stosowną grupę stron zainteresowanych daną tematyką.

Priorytetowo traktowane będą propozycje sieci koncentrujące się na dziedzinach i tematyce w niewystarczającym stopniu obecnej w sieciach finansowanych już w ramach tego działania. Sieci, których cykl finansowania zakończył się, a dla których złożone zostaną wnioski o kontynuowanie działań, również będą traktowane priorytetowo, jeśli poza istotnymi dotychczasowymi wynikami (np. osiągnięcia, zakres oddziaływania) zostanie wykazany znaczny rozwój sieci w przyszłości (np. pod względem działań, podejścia metodologicznego, zasięgu geograficznego).

Priorytety w ramach tych dwóch rodzajów sieci są następujące:

2.3.1. *Sieci akademickie*

- prawo,
- ekonomia,

- literatura,
- związki edukacji z kulturą,
- filozofia,
- matematyka,
- nauka o integracji europejskiej,
- międzykulturowość i wielojęzyczność,
- kształcenie nauczycieli,
- zrównoważony rozwój, w tym zagadnienia energii i zmiany klimatu,
- wychowanie fizyczne i sport,
- przedsiębiorczość i innowacja.

2.3.2. *Sieci strukturalne*

➤ **Dostęp do szkolnictwa wyższego**

Zagadnienia kluczowe obejmują szerszy dostęp do szkolnictwa wyższego osób nieuwzględnianych tradycyjnie za uczące się, takich jak osoby pracujące zawodowo, osoby starsze i osoby posiadające kwalifikacje nieformalne oraz mające uznane kształcenie nieformalne i pozaformalne.

➤ **„Trójkąt wiedzy” – edukacja, badania naukowe i innowacja**

Zagadnienia kluczowe obejmują wzmocnienie związków pomiędzy badaniami naukowymi i nauczaniem w szkolnictwie wyższym a zastosowaniem ich w przemyśle i biznesie, jak również utworzenie centrów kształcenia skupionych wokół uczelni jako „siły napędowej” rozwoju regionalnego.

➤ **Zarządzanie instytucjami szkolnictwa wyższego**

Zagadnienia kluczowe obejmują zwiększanie autonomii i odpowiedzialności finansowej uczelni, poprawę systemów zarządzania pracownikami, a także wdrażanie zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych mechanizmów zapewniania jakości.

2.4. **Działania towarzyszące**

Działania towarzyszące mają za zadanie wspierać, w połączeniu z programem Erasmus, działania informacyjne i wydarzenia służące rozpowszechnianiu i wykorzystywaniu wyników rezultatów.

3. LEONARDO DA VINCI – WSTĘPNE KSZTAŁCENIE ZAWODOWE, DOSKONALENIE I SZKOLENIE ZAWODOWE

Wprowadzenie: kontekst strategiczny

Strukturę ramową dla programu Leonardo da Vinci stanowi Proces Kopenhaski, uaktualniony przez komunikat z Maastricht (2004 r.), a także komunikat helsiński (2006 r.). Proces skupia się przede wszystkim na zwiększaniu atrakcyjności, jakości i wydajności systemów edukacji i szkolenia zawodowego, poprawie przejrzystości, systemach informacji i zarządzania, na uznawalności kwalifikacji i kompetencji oraz na wzmacnianiu wymiaru europejskiego w wyżej wymienionych dziedzinach. Do roku 2010 na działalność w ramach programu wpływ będą miały inicjatywy promujące dalszy rozwój, testowanie i wdrażanie europejskich narzędzi dotyczących kształcenia i szkolenia zawodowego. Obejmują one rozwój i testowanie Europejskiego Systemu Transferu Punktów Kredytowych dla Celów Kształcenia Zawodowego (European Credit Transfer System for Vocational Education and Training – ECVET), wdrażanie Europejskich Ram Kwalifikacji (European Qualifications Framework – EQF) oraz działania następcze do konkluzji Rady z roku 2004 dotyczące zapewniania jakości w kształceniu i szkoleniu zawodowym. Działania te mają służyć wzmacnianiu wzajemnego uczenia się, współpracy i wymiany doświadczeń oraz know-how.

Szczególną uwagę należy poświęcić ułatwianiu udziału we wszystkich działaniach w ramach programu Leonardo da Vinci: sektorów, partnerów społecznych i przedsiębiorstw, zwłaszcza małych i średnich (MŚP).

Wprowadzenie: szczegółowe i operacyjne cele programu Leonardo da Vinci

Cele szczegółowe programu Leonardo da Vinci, określone w artykule 25.1. Decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”, są następujące:

- (a) wspieranie uczestników kształcenia i doskonalenia zawodowego w zdobywaniu i wykorzystaniu wiedzy, umiejętności i kwalifikacji mających na celu ułatwienie osobistego rozwoju, zwiększenie szans na zatrudnienie oraz uczestnictwa w europejskim rynku pracy;
- (b) wspieranie udoskonalania jakości i innowacyjności w systemach, instytucjach i praktykach w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego;
- (c) zwiększanie atrakcyjności kształcenia i szkolenia zawodowego, mobilności dla pracodawców i uczestników indywidualnych oraz ułatwianie mobilności pracujących praktykantów.

Cele operacyjne programu Leonardo da Vinci, określone w artykule 25.2. Decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”, są następujące:

- (a) poprawa pod względem jakościowym i ilościowym ogólnoeuropejskiej mobilności osób biorących udział we wstępnym etapie kształcenia zawodowego oraz w kształceniu ustawicznym, tak by zwiększyć liczbę staży w przedsiębiorstwach do co najmniej 80.000 rocznie do końca okresu trwania programu „Uczenie się przez całe życie”;
- (b) poprawa pod względem jakościowym i ilościowym współpracy pomiędzy instytucjami lub organizacjami oferującymi możliwości kształcenia, przedsiębiorstwami, partnerami społecznymi i innymi właściwymi podmiotami w Europie;
- (c) ułatwianie rozwoju innowacyjnych praktyk w dziedzinie kształcenia zawodowego i szkolenia na poziomie innym niż poziom szkolnictwa wyższego oraz przenoszenia tych praktyk, w tym z jednego państwa uczestniczącego w programie do innych;

- (d) poprawa stopnia przejrzystości i uznawania kwalifikacji oraz kompetencji, w tym nabytych w drodze kształcenia pozaformalnego i nieformalnego;
- (e) zachęcanie do nauki nowożytnych języków obcych;
- (f) wspieranie tworzenia innowacyjnych i opartych na TIK treści, usług, metodologii uczenia się/nauczania oraz praktyk w zakresie uczenia się przez całe życie.

Priorytety w ramach poszczególnych typów działań programu Leonardo da Vinci

3.1. Mobilność i Projekty Partnerskie

Mobilność osób dla celów ich szkolenia zawodowego oraz osób zawodowo zajmujących się kształceniem i szkoleniem zawodowym

Mobilność odgrywa kluczową rolę w osiągnięciu celów określonych w Procesie Kopenhaskim w kwestii zwiększonej współpracy europejskiej w dziedzinie kształcenia i szkolenia zawodowego, zwłaszcza w podnoszeniu ich atrakcyjności i jakości.

Duży nacisk kładzie się na jakość organizacji mobilności, w tym pedagogicznego, językowego i kulturowego przygotowania beneficjentów do pobytu za granicą w oparciu o zasady określone w „Europejskiej Karcie na rzecz Jakości Mobilności”¹⁴ w celu osiągnięcia jak największej korzyści w trakcie mobilności.

W ramach mobilności wyróżnia się dwa typy działań:

- (1) mobilność uczniów/praktykantów na etapie wstępnego kształcenia zawodowego oraz osób działających na rynku pracy (stażystów), kontynuujących szkolenie zawodowe. Priorytetowo traktowane będą zwłaszcza projekty organizujące mobilność stażystów w ramach dualnego systemu kształcenia zawodowego lub innego systemu kształcenia zawodowego opartego na alternatywnej formie nauki zawodu bądź związanego ze szkoleniem połączonym z pracą w przedsiębiorstwie;
- (2) mobilność osób zawodowo zajmujących się kształceniem i szkoleniem zawodowym. Priorytetowo traktowane będą zwłaszcza rozwój kompetencji nauczycieli, trenerów, instruktorów zawodu i szkoleniowców oraz współpraca z małymi i średnimi przedsiębiorstwami.

Projekty Partnerskie Leonardo da Vinci

Priorytetowo traktowane będą wnioski podejmujące następującą tematykę:

- współpraca pomiędzy instytucjami kształcenia i szkolenia zawodowego, przedsiębiorstwami i/lub partnerami społecznymi w kwestiach pozostających w obszarze wspólnych zainteresowań związanych z kształceniem i szkoleniem zawodowym;
- współpraca pomiędzy stronami zainteresowanymi w obszarze kształcenia i szkolenia zawodowego na poziomie krajowym, regionalnym, lokalnym oraz branżowym w celu zapewnienia ich aktywnego zaangażowania we wdrażanie postanowień Procesu Kopenhaskiego, zgodnie z komunikatem helsińskim.

¹⁴[Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 w sprawie mobilności transnarodowej we Wspólnocie w celach edukacji i szkolenia, Dz.U. L 394 z 30.12.2006](#)

3.2. Wielostronne Projekty Transferu Innowacji i Tworzenia Innowacji

Projekty Transferu Innowacji skupiają się na określeniu jednego lub kilku innowacyjnych rozwiązań, które mają zostać zaadaptowane i wdrożone w niektórych krajach docelowych i/lub wybranych sektorach (branżach), zaś „rozwój” oznacza tu opracowywanie nowych rozwiązań w celu pomocy krajom i/lub sektorom (branżom) w sprostaniu wspólnemu wyzwaniu, którego dotychczas nie podjęto się na poziomie europejskim.

Ukierunkowana zawodowo nauka języków obcych (VOLL) oraz zintegrowane nauczanie języka i przedmiotu (CLIL) to priorytety we wszystkich projektach w ramach programu Leonardo.

3.2.1. *Priorytet 1.: Rozwój umiejętności i kompetencji nauczycieli, trenerów, instruktorów zawodu i szkoleniowców w systemie kształcenia i szkolenia zawodowego*

Projekty tworzone w ramach tego priorytetu powinny uwzględniać potrzebę rozwijania umiejętności i kompetencji osób zajmujących się kształceniem, szkoleniem i poradnictwem zawodowym, w tym ich ustawiczne doskonalenie zawodowe i naukę języków obcych. Wnioski powinny zawierać wszystkie następujące elementy:

- rozwój roli osób zajmujących się kształceniem i szkoleniem zawodowym w odpowiedzi na zmiany systemowe, takie jak przejście na system oparty na wynikach w nauce i kompetencjach;
- wzmocnianie powiązań pomiędzy osobami zajmującymi się kształceniem i szkoleniem zawodowym a światem pracy (przedsiębiorstwa, sektory, branże itp.); oraz
- rozwijanie ich umiejętności pedagogicznych i ich zaangażowania w kształtowanie programów nauczania.

3.2.2. *Priorytet 2.: Podwyższanie jakości i atrakcyjności systemów i praktyk kształcenia i szkolenia zawodowego*

Projekty tworzone w ramach tego priorytetu powinny:

- rozwijać i testować procedury zapewniania jakości we wstępnym szkoleniu i kontynuowanym kształceniu zawodowym i szkoleniu zawodowym, w tym poprzez wykorzystanie Europejskich Ram Odniesienia na rzecz Zapewniania Jakości;¹⁵
- promować wysoką jakość ścieżek kształcenia zawodowego i szkolenia zawodowego prowadzącego do łagodnego przejścia do pracy i/lub przejścia do dalszego etapu szkolnictwa wyższego, jak również promować poradnictwo i doradztwo zawodowe na wszystkich poziomach;
- podnosić jakość zarządzania i atrakcyjność systemów kształcenia zawodowego i szkolenia zawodowego poprzez intensyfikację współpracy z partnerami społecznymi.

3.2.3. *Priorytet 3.: Przejrzystość i uznawalność kompetencji i kwalifikacji*

Projekty w ramach tego priorytetu mają za zadanie wspierać rozwój krajowych i sektorowych (branżowych) struktur i systemów kwalifikacji obejmujących wspólne europejskie narzędzia opracowane w celu promocji przejrzystości i uznawalności

¹⁵ Europejskie Ramy Odniesienia na rzecz Zapewniania Jakości to system odniesienia mający pomagać państwom członkowskim w rozwoju, poprawie, monitorowaniu i ocenie ich własnych systemów i praktyk na podstawie wspólnych zasad i kryteriów

kwalifikacji, takich jak Europass, system ECVET oraz Europejskie Ramy Kwalifikacji (EQF). Powinny one wspierać testowanie i wdrażanie następujących elementów:

- opis kwalifikacji w formie osiągniętych w nauce wyników;
- nanoszenie kwalifikacji uzyskanych w drodze kształcenia i szkolenia zawodowego na osiem poziomów referencyjnych EQF poprzez krajowe ramy i systemy kwalifikacji;
- tworzenie opisów kwalifikacji z uwzględnieniem możliwych do przeniesienia i porównania jednostek opisu efektów kształcenia, połączonych z przyznawaniem punktów kredytowych (ECVET);
- tworzenie programów kształcenia i szkolenia zawodowego z elastycznymi mechanizmami poświadczania, przenoszenia i uznawania efektów kształcenia osiągniętych w warunkach formalnych, nieformalnych i pozaformalnych;
- połączenie i dalszy rozwój europejskich narzędzi i struktur bądź ich zastosowanie w poszczególnych sektorach.

3.2.4. Priorytet 4.: Rozwój umiejętności osób dorosłych na rynku pracy

Projekty w ramach tego priorytetu mają promować ścisły związek ze światem pracy, zarówno we wstępnym, jak i ustawicznym kształceniu zawodowym, jak również zwiększone możliwości uczenia się w miejscu pracy poprzez:

- opracowywanie i wdrażanie rozwiązań pomagających tworzyć miejsca pracy sprzyjające nauce;
- działania przyczyniające się do uznawalności i poświadczania efektów uczenia się w miejscu pracy dla celów wspierania rozwoju kariery i uczenia się przez całe życie;
- rozwój kompetencji informatycznych;
- naukę języków obcych ze szczególnym uwzględnieniem terminologii zawodowej;
- poprawę umiejętności zdobywania wiedzy oraz poprzez promowanie kreatywności i przedsiębiorczości.

3.2.5. Priorytet 5.: Wzrost poziomu kompetencji w grupach ryzyka

Projekty tworzone w ramach tego priorytetu powinny skupiać się na:

- integracji grup mających szczególne trudności na rynku pracy, np. osób przedwcześnie kończących naukę szkolną, pracowników niewykwalifikowanych, osób upośledzonych, imigrantów i osób ze środowisk migrantów oraz mniejszości etnicznych, poprzez rozwijanie ich umiejętności i kompetencji związanych z pracą;
- zwiększaniu zainteresowania i udziału mężczyzn i kobiet w tych dziedzinach kształcenia i szkolenia zawodowego, w których nie są oni wystarczająco reprezentowani (na przykład kobiety w zawodach technicznych);
- działaniach mających odwrócić negatywne konsekwencje zmian demograficznych, takich jak utrzymanie aktywności zawodowej starszych pracowników.

Ten typ działania pomoże państwom członkowskim osiągnąć poziomy odniesienia wyznaczone dla edukacji i szkoleń do roku 2010.

3.2.6. Priorytet 6.: Rozwój dobrych warunków do nauki

Projekty w ramach tego priorytetu powinny promować pedagogiczne innowacje w kształceniu zawodowym i szkoleniu zawodowym, zwłaszcza poprzez wykorzystanie TIK, skupiając się na:

- projektowaniu, opracowywaniu i wdrażaniu najnowocześniejszych narzędzi mających wspomagać dostarczanie szkoleń we wszystkich kontekstach;
- projektowaniu i wdrażaniu narzędzi mających wspierać osoby podejmujące naukę samodzielną;
- umacnianiu kształcenia na odległość i nauki języków obcych poprzez opracowywanie nowych metod przekazu.

3.3. Sieci

W ramach tego typu działania projekty powinny umacniać współpracę pomiędzy podmiotami kształcenia i szkolenia zawodowego, przedsiębiorstwami, sektorami gospodarki, partnerami społecznymi i instytucjami szkoleniowymi na poziomie sektorowym. Sieci powinny wspierać następujące elementy:

3.3.1. *Sieci stron zainteresowanych*

- Identyfikacja i upowszechnianie dobrych praktyk szkoleniowych w poszczególnych sektorach (branżach) oraz w kształceniu i szkoleniu zawodowym ogólnie.
- Rozwój i umacnianie współpracy pomiędzy instytucjami kształcenia i szkolenia zawodowego i przedsiębiorstwami.

3.3.2. *Sieci ECVET*

Wsparcie dla testowania Europejskiego Systemu Punktów Kredytowych dla celów Kształcenia i Szkolenia Zawodowego (ECVET)¹⁶ w następujących sektorach (branżach) kluczowych:

- Produkcja i obsługa pojazdów
- Branże przetwórcze, w szczególności branża chemiczna
- Transport i logistyka
- Budownictwo
- Hotelarstwo i gastronomia
- Handel
- Rzemiosło.

3.4. Działania towarzyszące

Działania towarzyszące mają wspierać, w połączeniu z programem Leonardo da Vinci, komunikację oraz wydarzenia związane z upowszechnianiem i wykorzystywaniem rezultatów.

¹⁶ Zob.: dokument roboczy Komisji: „European Credit system for Vocational Education and Training (ECVET)”, Bruksela, 31.10.2006, SEC (2006)1431

4. GRUNDTVIG – EDUKACJA DOROSŁYCH I INNE ŚCIEŻKI EDUKACYJNE

Wprowadzenie: kontekst strategiczny

Nadrzędny cel polityki Unii Europejskiej, jakim jest zwiększenie wzrostu gospodarczego, konkurencyjności i integracji społecznej (Strategia Lizbońska), dostarcza ram strukturalnych dla programu Grundtvig. Celem programu Grundtvig jest stworzenie odpowiedzi na podwójne, związane z edukacją wyzwanie: z jednej strony mamy do czynienia z większą liczbą osób dorosłych przedwcześnie kończących naukę szkolną, lub, jak ma to miejsce w przypadku migrantów, osób, które nigdy nie miały szans na jej otrzymanie, z drugiej zaś strony stajemy przed problemem starzejącego się społeczeństwa. Edukacja dorosłych pomaga sprostać tym wyzwaniom poprzez umożliwienie obu grupom ludzi poszerzenia ich wiedzy i podwyższania kompetencji.

Edukacja osób dorosłych jest niezwykle istotnym elementem uczenia się przez całe życie. Jednocześnie uczestniczenie dorosłych w edukacji i szkoleniach jest nie tylko ograniczone, ale również charakteryzuje się brakiem właściwej równowagi. Osoby o najniższym wykształceniu równocześnie najrzadziej uczestniczą w uczeniu się dorosłych. Podczas gdy wartość odniesienia dla udziału w uczeniu się przez całe życie uzgodniona została przez państwa członkowskie na poziomie 12,5% populacji dorosłej w wieku produkcyjnym do roku 2010, średni wskaźnik w roku 2005 wyniósł 10,8% i przy dużych rozbieżnościach pomiędzy poszczególnymi państwami, których rozpiętość wynosiła od 1,3% do 35%.

Stawiając czoła tym i innym wyzwaniom, przed jakimi Europa aktualnie staje, takim jak zmiany demograficzne, szybki rozwój niektórych regionów świata czy bieda połączona z wykluczeniem społecznym, w roku 2006 Komisja opublikowała komunikat zatytułowany „Uczenie się dorosłych: nigdy nie jest za późno na naukę”¹⁷. Podkreśla on wagę uczenia się dorosłych dla ich możliwości znalezienia pracy, ich mobilności na rynku pracy i nabywania kluczowych kompetencji, przy jednoczesnej promocji społeczeństwa i rynku pracy umożliwiającego integrację społeczną.

Wobec powyższego, kluczowe jest zwiększenie uczestnictwa osób dorosłych w uczeniu się i zadbanie o jego większe zrównoważenie. Należy wspierać poprawę jakości, poświęcając szczególną uwagę dorosłym słuchaczom, rozwojowi zawodowemu kadry, instytucjom oraz sposobowi świadczenia usług edukacyjnych. Niezbędne dla motywacji dorosłych jest wdrożenie systemów uznawania i poświadczania wyników uczenia się pozaformalnego i nieformalnego. Należy również poprawić jakość i porównywalność danych dotyczących edukacyjnych potrzeb osób dorosłych dla celów kształtowania przyszłych strategii w tej dziedzinie.

Wprowadzenie: cele szczegółowe i operacyjne programu Grundtvig

Cele szczegółowe programu Grundtvig, określone w artykule 29.1, Decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”, są następujące:

¹⁷ http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/pl/com/2006/com2006_0614pl01.pdf

- a) odpowiadanie na wyzwania edukacyjne związane ze starzeniem się populacji w Europie;
- b) pomoc w zapewnianiu osobom dorosłym ścieżek poprawy ich wiedzy i kwalifikacji.

Cele operacyjne programu Grundtvig, określone w artykule 29.2. Decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”, są następujące:

- (a) poprawa pod względem jakościowym i ilościowym oraz pod względem dostępności ogólnoeuropejskiej mobilności osób biorących udział w kształceniu dorosłych, tak by wesprzeć mobilność co najmniej 7.000 tych osób rocznie do końca 2013 r.;
- (b) poprawa pod względem jakościowym i ilościowym współpracy pomiędzy organizacjami zajmującymi się edukacją dorosłych w Europie;
- (c) zapewnienie alternatywnych możliwości dostępu do kształcenia dorosłych osobom z grup wymagających szczególnego wsparcia oraz marginalnych środowisk społecznych, w szczególności osobom starszym oraz osobom, które zaniechały kształcenia bez osiągnięcia podstawowych kwalifikacji;
- (d) ułatwienie rozwoju innowacyjnych praktyk w dziedzinie edukacji dorosłych, a także ich transferu, w tym z państwa uczestniczącego do innych państw;
- (e) wspieranie tworzenia innowacyjnych i opartych na TIK treści, usług, metodologii uczenia oraz praktyk w zakresie uczenia się przez całe życie;
- (f) poprawa metod dydaktycznych oraz zarządzania organizacjami edukacji dorosłych.

Priorytety programu Grundtvig

4.1. Mobilność i Projekty Partnerskie

Mobilność: Wyjazdy szkoleniowe dla kadry edukacji dorosłych

Nie określono priorytetów tematycznych.

Projekty Partnerskie

Priorytetowe obszary tematyczne

Priorytetowo traktowane będą wnioski dotyczące Projektów Partnerskich poruszających następującą tematykę:

- którakolwiek z ośmiu kluczowych kompetencji określonych w zaleceniach z roku 2006;¹⁸
- przewyższanie społecznej i ekonomicznej defaworyzacji;
- wspieranie integracji migrantów;
- zwiększanie udziału starszych słuchaczy;
- rozbudzanie i rozwijanie kreatywności.

4.2. Projekty Wielostronne

Wsparcie otrzymają projekty oferujące wsparcie innowacyjności i/lub upowszechniające innowacje i dobre praktyki, których wpływ został udowodniony.

4.2.1. **Priorytet 1.: Kompetencje kluczowe**¹⁸

Projekty w ramach tego priorytetu powinny skupiać się na:

- poszerzaniu dostępu do umiejętności podstawowych, takich jak umiejętność czytania i pisanie, porozumiewanie się w językach obcych, kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne, kompetencje informatyczne;
- pomocy osobom uczącym się w rozwijaniu kompetencji przekrojowych, takich jak kompetencje społeczne i obywatelskie, kompetencje kulturowe i międzykulturowe oraz przedsiębiorczość, w celu przystosowywania się do zmieniającego się społeczeństwa i wymagań rynku pracy;
- umacnianiu pewności siebie osób dorosłych i promowaniu ich samorealizacji poprzez rozwój ich świadomości kulturowej i umiejętności twórczej ekspresji;
- promowaniu poświadczenia wyników nauki formalnej i nieformalnej przy uwzględnieniu różnych potrzeb uczących się dorosłych.

4.2.2. **Priorytet 2.: Poprawa jakości, atrakcyjności i dostępu do edukacji osób dorosłych**

Projekty w ramach tego priorytetu powinny skupiać się na:

- motywacji osób uczących się do zaangażowania się w naukę, także poprzez usługi doradztwa oraz współpracę z partnerską z przedsiębiorstwami;
- umacnianiu kompetencji informatycznych i wykorzystaniu TIK do zwiększania dostępu do edukacji osób dorosłych;
- poprawie identyfikacji potrzeb edukacyjnych nauczycieli, trenerów i innych osób należących do kadry edukacji dorosłych;
- wypracowywaniu wspólnych strategii w dziedzinie kwalifikacji nauczycieli, trenerów i innych osób należących do kadry edukacji dorosłych oraz, w rezultacie, na dostosowywaniu do nich ich szkoleń;
- poprawie jakości usług i instytucji, w tym poprzez opracowanie sposobu, by zastosować Wspólne Europejskie Ramy Zapewniania Jakości dla szkoleń zawodowych również w edukacji dorosłych;
- poprawie przejrzystości i wykorzystaniu kwalifikacji zdobytych w ramach edukacji osób dorosłych, a także ułatwianiu dostępu do edukacji zawodowej, ogólnej oraz wyższej.

4.2.3. **Priorytet 3.: Promowanie uczenia się osób dorosłych wśród obywateli marginalizowanych i defaworyzowanych oraz migrantów**

Projekty w ramach tego priorytetu powinny skupiać się na:

- opracowywaniu alternatywnych podejść do uczenia się, które integrowałyby lub reintegrowały ze społeczeństwem i rynkiem pracy obywateli marginalizowanych i defaworyzowanych;

¹⁸ [Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie \(2006/962/WE\), Dz.U. L 394/10 z 30.12.2006](#). Osiem kompetencji to: porozumiewanie się w języku ojczystym, porozumiewanie się w językach obcych, kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne, kompetencje informatyczne, umiejętność uczenia się, kompetencje społeczne i obywatelskie, inicjatywność i przedsiębiorczość oraz świadomość i ekspresja kulturalna.

- szerzeniu dobrych praktyk w zakresie edukacji międzykulturowej, uczeniu się obywateli marginalizowanych oraz ich językowej, społecznej i kulturowej integracji;
- określaniu i upowszechnianiu mechanizmów służących ocenie kompetencji i uznawania formalnego, pozaformalnego i nieformalnego uczenia się migrantów;
- wykorzystywaniu sportu w celu zapewnienia możliwości uczenia się obywatelom marginalizowanym i defaworyzowanym.

4.2.4. *Priorytet 4.: Uczenie się w późniejszym wieku; uczenie się w rodzinie i międzypokoleniowe*

Projekty w ramach tego priorytetu powinny skupiać się na:

- przepływie wiedzy, metod i dobrych praktyk związanych z edukacją seniorów;
- wyposażaniu seniorów w umiejętności potrzebne im do radzenia sobie ze zmianami i utrzymaniu aktywności w społeczeństwie;
- zwiększaniu wkładu osób starszych w uczenie się innych.

4.3. Sieci

4.3.1. *Priorytet 1.: Uczenie się języków obcych osób dorosłych*

Sieci w ramach tego priorytetu powinny skupiać się na:

- szerzeniu wiedzy i upowszechnianiu dobrych praktyk w zakresie możliwości uczenia się języków obcych przez dorosłych;
- określaniu obecnych, powstających i przyszłych potrzeb współpracy europejskiej w zakresie uczenia się języków obcych osób dorosłych (włączając w to edukację formalną, nieformalną i pozaformalną);
- opracowywaniu strategii niwelowania luk w uczeniu się języków obcych osób dorosłych, tam, gdzie możliwości takiej nauki są niewystarczające;
- upowszechnianiu planów i materiałów szkoleniowych dla osób uczących języków obcych dorosłych.

4.3.2. *Priorytet 2.: Tworzenie sieci akademickich na rzecz edukacji dorosłych*

W ramach tego priorytetu sieci powinny promować bliską współpracę i tworzenie sieci pomiędzy nauczaniem a badaniami naukowymi związanymi z instytucjami zajmującymi się edukacją osób dorosłych i osobami z niego korzystającymi. Sieci te powinny skupiać się na:

- rozwijaniu, testowaniu i promowaniu narzędzi zapewniania i polepszania jakości w nauce osób dorosłych;
- analizie i porównywaniu krajowych metod zbierania danych związanych z edukacją osób dorosłych;
- badaniu korzyści i zysków płynących z uczenia się osób dorosłych (włączając w to uczenie się formalne, pozaformalne i nieformalne), a także barier dla tego uczenia się.

4.3.3. *Priorytet 3.: Tworzenie sieci stron zainteresowanych w dziedzinie edukacji osób dorosłych*

Sieci w ramach tego priorytetu powinny skupiać się na:

- umacnianiu współpracy pomiędzy instytucjami zajmującymi się edukacją osób dorosłych, organizacjami pozarządowymi, społeczeństwem obywatelskim, partnerami społecznymi i decydentami na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i wspólnotowym;
- szerzeniu wiedzy i upowszechnianiu dobrych praktyk w zakresie możliwości uczenia się języków obcych w Europie;
- określaniu obecnych, rodzących się i przyszłych potrzeb współpracy europejskiej w dziedzinie uczenia się i poradnictwa udzielanego osobom dorosłym;
- odkrywaniu metod i praktyk w dziedzinie zwiększania uczestnictwa osób dorosłych w edukacji.

Komisja rozważy również wnioski od organizacji partnerskich, które otrzymały współfinansowanie związane z seminarium tematycznym Grundtvig w latach 2004, 2005 lub 2006 i chciałyby utworzyć sieci.

4.4. Działania Towarzyszące

Działania Towarzyszące mają wspierać, w połączeniu z programem Grundtvig, działania informacyjne i akcje upowszechniania i wykorzystywania wyników.

ROZDZIAŁ 2. – PROGRAM MIĘDZYSEKTOROWY

Szczegółowe i operacyjne cele programu międzysektorowego

Program międzysektorowy służy realizacji następujących celów szczegółowych określonych w artykule 32.1. Decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”:

- (a) propagowanie współpracy europejskiej w dziedzinach obejmujących co najmniej dwa sektorowe programy szczegółowe;
- (b) wspieranie jakości i przejrzystości systemów edukacji i szkoleń państw członkowskich.

Cele operacyjne programu międzysektorowego, określone w artykule 32.2. Decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”, są następujące:

- (a) wspieranie rozwoju strategii i współpracy na szczeblu europejskim w zakresie uczenia się przez całe życie, szczególnie w kontekście Procesu Lizbońskiego i programu pracy „Edukacja i szkolenia 2010”, a także Procesu Bolońskiego i kopenhaskiego oraz późniejszych procesów;
- (b) zapewnianie dostarczania w odpowiedniej ilości porównywalnych danych, informacji statystycznych i analiz w celu wsparcia rozwoju polityki w zakresie uczenia się przez całe życie oraz monitorowanie postępu w realizacji celów uczenia się przez całe życie, a także określanie obszarów wymagających szczególnej uwagi;
- (c) propagowanie nauki języków obcych oraz wspieranie różnorodności językowej w państwach członkowskich;
- (d) wspieranie tworzenia innowacyjnych i opartych na TIK treści, usług, metodologii nauczania oraz praktyk w zakresie uczenia się przez całe życie;
- (e) zapewnianie odpowiedniego rozpoznania, przedstawienia i wdrożenia wyników programu „Uczenie się przez całe życie” na szeroką skalę.

1. DZIAŁANIE KLUCZOWE 1. – INNOWACYJNOŚĆ I WSPÓLPRACA W RAMACH POSZCZEGÓLNYCH POLITYK

1.1. Mobilność (wizyty studyjne)

Celem tego działania jest pobudzenie dyskusji, wymiany i wzajemnego uczenia się w kwestiach będących w kręgu wspólnego zainteresowania na poziomie europejskim, przy jednoczesnym promowaniu strategii opartych na jakości i przejrzystości systemów edukacji i szkoleń.

Program wizyt studyjnych opierać się będzie na priorytetach polityki kształcenia i szkolenia, w tym tych określonych przez państwa członkowskie. Ponadto szczególną uwagę należy poświęcić połączeniu powyższych zagadnień z celami programu pracy na rok 2010. Priorytetowe obszary tematyczne wizyt studyjnych są następujące:

- Rozwiązywanie problemów w oparciu o dowody naukowe i praktykę;
- Innowacyjne metody wdrażania instrumentów europejskich;
- Zagadnienia integracji i włączenia społecznego;
- Poprawa atrakcyjności i jakości kształcenia i szkolenia zawodowego;

- Nauka w środowisku pracy;
- Modele dzielenia kosztów w kształceniu i szkoleniu;
- Zwiększanie uczestnictwa osób dorosłych w kształceniu i szkoleniu (np. współpraca z partnerami społecznymi);
- Integracja instrumentów polityki edukacyjnej i polityki pracy ze strategiami uczenia się przez całe życie;
- Innowacyjne metody włączania sztuk pięknych w system kształcenia i szkoleń;
- Poradnictwo i szkolenia zawodowe mające na celu sprostanie wyzwaniom związanym ze zmianami ekonomicznymi i starzeniem się aktywnej części społeczeństwa.

1.2. Studia i badania porównawcze

Priorytetowe obszary tematyczne badań porównawczych mających wzmocnić podstawy naukowe dla polityki i praktyki w dziedzinie edukacji i szkoleń są następujące:

- Temat 1.: Promowanie wysokiej jakości, skuteczności i równości w szkolnictwie wyższym: dostęp dla studentów i zatrzymanie ich w systemie edukacji
- Temat 2.: Dalszy rozwój możliwości nauki osób dorosłych: określenie, ocena i promocja jakości organizacji, zarządzania i finansowania edukacji osób dorosłych.
- Temat 3.: Walka z problemami kształcenia przedszkolnego i kształcenia obowiązkowego w odniesieniu do nabywania kompetencji kluczowych.
- Temat 4.: Promocja atrakcyjności i jakości kształcenia i szkolenia zawodowego: zarządzanie systemami kształcenia i szkolenia zawodowego oraz poprawa rozumienia związków pomiędzy nimi, szkolnictwem wyższym i światem pracy.
- Temat 5.: Rola zajęć kreatywnych w procesie uczenia się i ich wpływ na zdolność proponowania nowych rozwiązań

2. DZIAŁANIE KLUCZOWE 2. – JĘZYKI OBCE

Wprowadzenie: kontekst strategiczny

Różnorodność językowa jest dziś w Europie sprawą oczywistą. Unia Europejska stara się zachowywać i promować ten kluczowy dla naszych kultur element. W ramach ponownie rozpoczętej realizacji Strategii Lizbońskiej oraz w programie prac Edukacja i Szkolenie 2010 umiejętność porozumiewania się w językach obcych uznana została za jedną z kompetencji kluczowych. Siła robocza władająca językami obcymi i mogąca pochwalić się umiejętnościami międzykulturowymi umożliwia europejskim przedsiębiorstwom skuteczną konkurencję na globalnym rynku, zwiększa możliwości zatrudnienia i jest niezbędna dla wzrostu gospodarczego oraz tworzenia dobrych miejsc pracy. Wielojęzyczność umacnia także spójność społeczną i promuje dialog międzykulturowy, stwarzając możliwości odkrywania innych wartości, przekonań i zachowań.

Promocja nauki języków obcych i różnorodności językowej jest celem całego programu, a programów Comenius, Erasmus, Grundtvig i Leonardo da Vinci w szczególności. Działanie kluczowe „Języki obce” uzupełnia te programy sektorowe, starając się zaspokajać potrzeby nauczania i uczenia się języków obcych na obszarze pomiędzy dwoma lub większą liczbą sektorów.

Priorytety działań w ramach działania kluczowego 2.: Języki obce

2.1. Projekty wielostronne

Projekty międzysektorowe muszą uzupełniać nie mniej niż dwa z czterech wymienionych wcześniej programów i skupiać się na wzroście świadomości korzyści płynących z uczenia się języków obcych i wielojęzycznej natury Unii Europejskiej, na promowaniu dostępu do zasobów niezbędnych w nauce języków oraz opracowywaniu i rozpowszechnianiu materiałów do nauki języków, w tym kursów internetowych i instrumentów do sprawdzania kompetencji językowych. W miarę możliwości zaleca się wykorzystanie Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego Rady Europy.

Priorytetowo traktowane będą wnioski poruszające jeden lub kilka z następujących tematów:

- wzmacnianie nabywania kompetencji językowych i/lub wzrost świadomości dotyczącej rzadziej używanych języków europejskich;
- wzmacnianie nabywania kompetencji językowych w celu poprawy międzykulturowego dialogu w Europie i jej konkurencyjności w kontekście globalizacji;
- opracowywanie i promocja metodologii motywacji osób uczących się języków obcych i zwiększania ich zdolności uczenia się języków.

2.2. Sieci

Sieci międzysektorowe mają stanowić wkład w rozwój europejskiej polityki językowej. Promują naukę języków obcych i różnorodność językową, stanowią wsparcie dla

wymiany informacji na temat innowacyjnych technik i dobrych praktyk, zwłaszcza wśród decydentów i kluczowych instytucji zajmujących się kształceniem, a także służą adaptacji i upowszechnianiu wyników powstałych wcześniej projektów wśród potencjalnych użytkowników końcowych (organy publiczne, instytucje, przedsiębiorstwa, osoby uczące się języków obcych itp.).

Priorytetowo traktować się będzie wnioski poruszające jeden lub kilka z następujących tematów:

- określanie, opracowywanie i upowszechnianie informacji na temat dobrych praktyk w dziedzinie motywacji osób uczących się języków obcych i kształtowania środowiska przyjaznego takim osobom;
- rozwój współpracy pomiędzy stowarzyszeniami nauczycieli języków obcych a innymi stronami zainteresowanymi zajmującymi się promocją nauki języków obcych i różnorodności językowej;
- rozwój i promocja włączania polityki promującej języki obce i różnorodność językową na wszystkich poziomach kształcenia formalnego i nieformalnego, w tym upowszechnianie paszportu językowego Europass;
- określanie, wymiana i tworzenie dobrych praktyk w dziedzinie nauczania języków obcych osób o szczególnych potrzebach edukacyjnych.

2.3. Działania towarzyszące

Działania towarzyszące mają wspierać, w połączeniu z działaniem kluczowym „Języki obce”, działania informacyjne i akcje upowszechniania i wykorzystywania wyników.

3. DZIAŁANIE KLUCZOWE 3. – TECHNOLOGIE INFORMACYJNO-KOMUNIKACYJNE (TIK)

Wprowadzenie: kontekst strategiczny

Promocja technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK) dla potrzeb uczenia się jest celem całego programu, a programów Comenius, Erasmus, Grundtvig i Leonardo da Vinci w szczególności. Działanie kluczowe TIK uzupełnia te programy, wykorzystując TIK dla potrzeb uczenia się w wymiarze międzysektorowym.

Działanie zwraca uwagę na możliwości wykorzystania TIK jako katalizatora zmian i innowacji społecznych i edukacyjnych. Nie chodzi tu tylko o technologię, ale przede wszystkim o to, w jaki sposób TIK może wspomagać proces uczenia się (np. symulacje, uczenie się przez odkrycia, zachęcenie osób, które przedwcześnie zakończyły edukację, do jej ponownego podjęcia, umożliwienie kształcenia poza środowiskiem szkolnym, elastyczne kształcenie ustawiczne w celu zniwelowania cyfrowej przepaści cywilizacyjnej).

Od czasu sformułowania Strategii Lizbońskiej państwa członkowskie osiągnęły w dziedzinie wdrażania TIK w edukacji duży postęp. Niemal wszystkie instytucje edukacyjne i szkoleniowe są wyposażone w TIK i połączone przez TIK w sieci. Nadal jednak pozostaje wiele do zrobienia, aby potencjał TIK w dziedzinie wsparcia innowacyjnych metod pedagogicznych, szerzenia dostępu do uczenia się przez całe życie i zarządzania systemami kształcenia mógł być realizowany w pełni. To pozwoliłoby na zoptymalizowanie korzyści płynących z dotychczasowych inwestycji związanych z tymi technologiami.

Priorytety działalności w ramach działania kluczowego 3.: TIK

3.1. Projekty wielostronne

Priorytetowo traktować się będą następujące obszary tematyczne:

3.1.1. Priorytet 1.: Określanie i wdrażanie innowacyjnych sposobów wykorzystania TIK dla celów uczenia się przez całe życie, zwłaszcza w grupach obarczonych ryzykiem wykluczenia

TIK umożliwiają ludziom rozszerzanie ich więzi społecznych, które stanowią duży potencjał dla uczenia się. Proces uczenia się jest procesem społecznym. Uczenie się na własną rękę i nieformalna nauka w grupie (*peer learning*) to ważne sposoby rozwoju kompetencji i umiejętności informatycznych. Technologie informacji i komunikacji są jednak również coraz bardziej istotne w kształceniu formalnym. Coraz popularniejsza staje się nowa generacja platform i narzędzi sieciowych opartych na TIK („Web 2.0” i inne nowe możliwości). Za przykłady mogą służyć weblogi, wiki, podcasty, tzw. oprogramowanie społeczne, wirtualne miejsca zawierania znajomości, a także narzędzia takie jak telefony komórkowe. Są łatwe w użyciu, dostępne po przystępnej cenie i coraz bardziej rozpowszechnione, zwłaszcza w grupach obarczonych ryzykiem wykluczenia społecznego (osoby przedwcześnie kończące edukację szkolną, mniejszości etniczne, osoby starsze itp.), oferują więc potencjał (ponownego) włączenia grup zagrożonych wykluczeniem do usług publicznych, nauki i zaangażowania obywatelskiego.

Projekty powinny obejmować:

- opracowywanie i wdrażanie eksperymentalnych metod związanych z nowymi trendami i narzędziami, w tym analizę ich oddziaływania na wyniki w nauce;
- analizy porównawcze istniejących praktyk w celu określenia nadających się do przeniesienia na inne dziedziny dobrych praktyk i czynników sukcesu.

3.1.2. *Priorytet 2.: TIK jako katalizator innowacji i kreatywności w uczeniu się przez całe życie*

Zaszczepianie w ludziach zdolności do tworzenia innowacji wymaga nowatorskich strategii w dziedzinie uczenia się i nauczania opartych na podejściach promujących aktywne uczenie się, takich jak rozwiązywanie problemów, odkrywanie, uczenie się przez praktykę, uczenie się eksperymentalne, krytyczne myślenie i kreatywność. Nauka wspomagana przez technologie informacyjno-komunikacyjne może stanowić doskonałą bazę dla takich innowacyjnych podejść. Projekty powinny zakładać opracowanie nowatorskich metod rozwijania umiejętności uczenia się i wzmacniania zdolności tworzenia innowacji.

Priorytetowo traktowane będą projekty wykorzystujące, oparte na TIK, rozwiązania edukacyjne dotyczące następujących zagadnień:

- promowanie kreatywności: sytuacji, w której osoba ucząca się uczy się dzięki kreatywnej ekspresji oraz krytycznemu i lateralnemu myśleniu mającemu na celu tworzenie nowych pomysłów i innowacyjnych rozwiązań;
- promowanie metod rozwiązywania problemów opartych na dochodzeniu do rozwiązania; sytuacji, w której osoba ucząca się uczy się poprzez eksperymenty wykonywane w rzeczywistych i/lub wirtualnych warunkach;

3.2. Sieci

Priorytetowo traktować się będzie sieci mające na celu:

3.2.1. *Priorytet 1.: Podjęcie zagadnień międzysektorowych związanych z łączeniem wspólnot osób uczących się poprzez wykorzystanie TIK w sposób innowacyjny*

Koncepcja wspólnoty osób uczących się zyskuje na popularności dzięki coraz silniejszym więzom, jakie tworzą się pomiędzy szkołą, domem, miejscem pracy i społecznościami lokalnymi. Jest ona centralnym elementem powstających w Europie usług i infrastruktury TIK.

Priorytetowo traktowane będą wnioski poruszające jedno lub kilka z następujących zagadnień:

- dzielenie się wiedzą i wdrażanie projektów partnerskich obejmujących wszystkie strony zaangażowane w nauczanie oparte na wykorzystaniu TIK, przy uwzględnieniu zarówno elementu popytu, jak i podaży (np. angażujące zarówno wydawców, jak i osoby zajmujące się tworzeniem cyfrowych pomocy edukacyjnych na zasadach pracy doraźnej);

- oferowanie porad i wsparcia w kwestiach międzysektorowych związanych z wykorzystaniem materiałów i usług cyfrowych w kontekstach nauki formalnej, nieformalnej i pozaformalnej, takich jak zagadnienia prawne związane z prawami własności intelektualnej, standardy jakości, e-ocenie i e-testowanie;
- rozwijanie innowacji edukacyjnych w oparciu o możliwości TIK w zakresie wspierania nowych strategii pedagogicznych i ich dostosowywania do zmian społecznych i ekonomicznych, nowych umiejętności uczenia się i zarządzania zmianami.

3.2.2. *Priorytet 2.: Umacnianie połączeń pomiędzy TIK, kreatywnością i zdolnością tworzenia innowacji*

Coraz większego znaczenia nabiera wspólna płaszczyzna istniejąca pomiędzy nowymi sposobami wykorzystania TIK w edukacji i szkoleniu i nowymi możliwościami, jakie one stwarzają dla propagowania kreatywności i innowacyjności wśród ludzi, grup i organizacji w całej Europie.

Priorytetowo traktowane będą wnioski poruszające jedno lub kilka z następujących zagadnień:

- dzielenie się wiedzą i wdrażanie eksperymentalnych strategii kształtowania kreatywności i innowacyjności poprzez wykorzystanie TIK;
- oferowanie usług poradnictwa i wsparcia instytucjom i osobom zaangażowanym w pracę w tym obszarze;
- określanie dobrych praktyk w uczeniu się i nauczaniu, będących podstawą zdolności do tworzenia innowacji;
- zaangażowanie w działalność promocyjną i działania mające na celu zwiększanie świadomości społecznej.

4. DZIAŁANIE KLUCZOWE 4. – UPOWSZECHNIANIE I WYKORZYSTYWANIE REZULTATÓW

Działanie kluczowe „Upowszechnianie i wykorzystywanie rezultatów” odzwierciedla rosnącą zarówno wśród decydentów, jak i instytucji działających w tej dziedzinie świadomość potrzeby zapewnienia jak największej skuteczności finansowanych przez UE projektów i działań w celu wsparcia poprawionej Strategii Lizbońskiej i wypełnienia programu prac Edukacja i Szkolenia 2010. Głównym celem tego działania jest pomoc w stworzeniu ram dla skutecznego wykorzystania rezultatów na szczeblach lokalnym, sektorowym, krajowym i europejskim. Działalność finansowana w ramach tego działania kluczowego stanowi wsparcie dla propagowania i wykorzystywania konkretnych osiągnięć w dziedzinie programów szczegółowych i innych działań kluczowych.

4.1. Projekty wielostronne

Priorytetowo traktowane będą projekty wielostronne skupiające się wokół:

- rozwoju odpowiedniej infrastruktury (analiz, mechanizmów, metodologii i narzędzi praktycznych) ułatwiającej wykorzystanie rezultatów;
- działań międzysektorowych podejmowanych na poziomie europejskim (w podejściu sektorowym, tematycznym bądź ze względu na grupę użytkowników);
- **promowania działalności** „wykorzystywania rezultatów” w ramach istniejących kluczowych regionalnych/europejskich/sektorowych sieci **w celu promowania** powiązań pomiędzy opracowywaniem polityki a praktyką w imię wspierania otwartej metody koordynacji (Open Method of Coordination – OMC) zgodnie ze Strategią Lizbońską.

Projekty te mogą obejmować na przykład:

- działania związane z opracowywaniem i wdrażaniem europejskiej strategii wykorzystania rezultatów, mającej być wsparciem dla studiów, projektów demonstracyjnych i metodologii;
- projekty testujące i wykorzystujące rezultaty bieżącej współpracy europejskiej, zwłaszcza w połączeniu z działaniami/priorytetami OMC, analizą porównawczą itp.;
- działania promujące aktywne wykorzystanie rezultatów (konferencje, seminaria promowanie produktów końcowych wśród ich potencjalnych użytkowników). Podane zostaną szczegółowe priorytety działań mających służyć wykorzystywaniu rezultatów w ramach istniejących sieci;
- działania wspomagające testowanie i opracowywanie sposobów na wbudowanie rezultatów projektów w konkretne strategie, uwzględniające zdefiniowanie i przedstawienie mechanizmów łączenia projektów, programów i strategii;
- projekty służące określeniu, włączeniu w działania i promowaniu odpowiednich sieci dla celów wykorzystywania rezultatów (np. identyfikacja kontaktów, „wykorzystanie kompetencji”, upowszechnianie informacji sieciowych wśród zainteresowanych użytkowników/jednostek promujących oraz promocja przejrzystości i równego dostępu/równych szans);
- działania zwiększające dostęp do rezultatów projektów.

Priorytetowo traktowane będą projekty zakładające zintegrowane podejście w ramach różnych obszarów programu „Uczenie się przez całe życie”, angażujące kluczowych decydentów i/lub wykazujące potencjał istotnego oddziaływania na szczeblu regionalnym, krajowym lub europejskim w celu poprawy skuteczności i promowania kształcenia i szkolenia na poziomie europejskim.

ROZDZIAŁ 3. – PROGRAM JEAN MONNET

Szczegółowe i operacyjne cele programu Jean Monnet

Cele szczegółowe programu Jean Monnet, określone w artykule 35.1. Decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”, są następujące:

- (a) stymulowanie nauczania, badań i debat w dziedzinie studiów nad integracją europejską;
- (b) wspieranie istnienia odpowiedniego kręgu instytucji i stowarzyszeń zajmujących się kwestiami integracji europejskiej oraz edukacji i szkoleń w perspektywie europejskiej.

Cele operacyjne programu Jean Monnet, określone w artykule 35.2. Decyzji ustanawiającej program „Uczenie się przez całe życie”, są następujące:

- (a) stymulowanie procesów doskonalenia w nauczaniu, badaniach i debatach w zakresie studiów nad integracją europejską w szkołach wyższych na terenie Wspólnoty i poza jej granicami;
- (b) szerzenie wiedzy i świadomości w zakresie kwestii integracji europejskiej wśród specjalistów akademickich oraz obywateli europejskich;
- (c) wspieranie kluczowych instytucji europejskich zajmujących się kwestiami integracji europejskiej;
- (d) wspieranie aktywności renomowanych instytucji i stowarzyszeń europejskich działających na rzecz edukacji i szkoleń.

DZIAŁALNOŚĆ W ZAKRESIE NAUCZANIA, BADAŃ I DYSKUSJI PROGRAMU JEAN MONNET

Działanie (a) programu Jean Monnet ma na celu stymulację nauczania, badań i dyskusji w dziedzinie studiów nad integracją europejską na poziomie instytucji szkolnictwa wyższego (w Unii Europejskiej i poza jej granicami). Celem jest tu zwiększanie wiedzy i świadomości na temat zagadnień integracji europejskiej wśród kadry akademickiej, studentów i obywateli na całym świecie.

W tym kontekście program Jean Monnet oferuje wsparcie wspólnotowe dla:

- o Katedr Jeana Monneta i katedry Jeana Monneta *ad personam*;
- o Ośrodków doskonalenia Jeana Monneta;
- o Modułów nauczycielskich Jeana Monneta;
- o Stowarzyszeń profesorów, innych nauczycieli akademickich i naukowców specjalizujących się w dziedzinie integracji europejskiej;
- o Działalności informacyjnej i badawczej związanej ze Wspólnotą i mającej na celu propagowanie dyskusji, rozważań naukowych i wiedzy na temat procesu integracji

- europejskiej (tj. konferencje, seminaria, obrady okrągłego stołu i następujące po nich publikacje, strony internetowe itp.);
- o Wielostronnych grup badawczych Jeana Monneta.

Zgodnie z celem programu Jean Monet, przedmiotem wszystkich projektów, których wnioskodawcy starają się o otrzymanie dofinansowania, muszą być „studia nad integracją europejską”. Studia takie definiuje się jako wszelkie aspekty analizy źródeł powstania i ewolucji Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej. Studia nad integracją europejską obejmują zarówno zewnętrzny, jak i wewnętrzny wymiar tej integracji, włączając w to rolę Unii Europejskiej w rozwijaniu dialogu pomiędzy ludźmi i kulturami oraz rolę i postrzeganie Unii Europejskiej na świecie.

W odniesieniu do wymienionych powyżej środków priorytetowo traktowane będą projekty:

a) Katedry Jeana Monneta

- zakładające inicjowanie nowych działań edukacyjnych, zwłaszcza w krajach kandydujących i w pozostałej części świata;
- obejmujące nauczanie na poziomie studiów licencjackich i magisterskich oraz nadzór naukowy nad poziomem studiów doktoranckich.

b) Katedry Jeana Monneta *ad personam*

- obejmujące nauczanie w ramach zwyczajowych kursów akademickich podejmujących tematykę integracji europejskiej oraz organizację regularnych spotkań, podczas których omawiane będą różne przejawy procesu integracji europejskiej (konferencje, seminaria, obrady okrągłego stołu).

c) Moduły europejskie Jeana Monneta

- adresowane do studentów, którzy wcześniej nie studiowali integracji europejskiej (np. studenci kierunków medycznych, inżynieryjnych, ścisłych, artystycznych lub językowych);
- adresowane do obywateli (edukacja dorosłych) i konkretnych grup społeczeństwa obywatelskiego (np. nauczycieli szkół podstawowych i średnich).

d) Ośrodki doskonalenia Jeana Monneta

- obejmujące działania akademickie wykorzystujące wielodyscyplinarne pomoce naukowe;
- wykazujące otwartość wobec społeczeństwa obywatelskiego.

e) Działalność informacyjna i badawcza

- zakładająca wymiar ponadnarodowy (tj. stworzenie wspólnych działań ponadnarodowych);
- obejmująca działania wykorzystujące wielodyscyplinarne pomoce naukowe;
- wykazująca otwartość wobec społeczeństwa obywatelskiego.

f) Wielostronne grupy badawcze Jeana Monneta

- nastawione na osiągnięcie wyników, jakich nie da się osiągnąć w drodze prowadzenia działalności badawczej na poziomie krajowym;
- obejmujące działania akademickie wykorzystujące wielodyscyplinarne pomoce naukowe;
- wykazujące otwartość wobec społeczeństwa obywatelskiego.